

ปัจจัยที่มีผลต่อดัชนีราคาผู้บริโภคในประเทศไทย

Factors Affecting the Consumer Price Index in Thailand

ศิริินภา ช่วยตรีภตรอง¹, บุญธรรม ราชรักษ์² และ อุบลวรรณ ขุนทอง³

Sirinapa Chuaytruektrong¹, Boontham Racharak², and Ubonwan Khunthong³

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Ramkhamhaeng University, Thailand

E-mail: sirinapac.tukta@gmail.com¹, thamracharak@gmail.com², ubonwank@gmail.com³

Received September 8, 2024; **Revised** October 9, 2024; **Accepted** October 30, 2024

Abstract

This paper aims to study the economic factors affecting Thailand's Consumer Price Index (CPI). It examines the relationship between the consumer price index and economic variables, including both demand and supply factors, such as Gross Domestic Product (GDP), Broad money supply (M2), Producer Price Index (PPI), Crude oil prices (OIL) and Exchange rates (EX). This quantitative research employs quarterly time-series data from the first quarter of 2012 to the fourth quarter of 2022, totaling 40 quarters. The dependent variable is the Consumer Price Index (CPI), while the independent variables are GDP, M2, PPI, OIL, and EX. Data collection was conducted quarterly by government agencies, including the Bank of Thailand, the National Economic and Social Development Council Office, and the Trade Policy and Strategy Office of the Ministry of Commerce. The data analysis used the Vector Autoregressive Model (VAR Model). The research findings indicate that the variables under study, Gross Domestic Product, Broad money supply, Crude oil prices, Producer Price Index, and Exchange rates, have a long-term equilibrium relationship at significance levels of 0.01 and 0.05. The factor with the most significant impact on the consumer price index is the Broad money supply, followed by the Producer Price Index, Gross Domestic Product, and Crude oil prices, respectively. The Exchange rate is the factor with the least impact on the Consumer price index.

Keywords: consumer; price index; inflation

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อดัชนีราคาผู้บริโภคในประเทศไทย ตัวแปรทางเศรษฐกิจประกอบด้วยปัจจัยทางด้านอุปสงค์และปัจจัยทางด้านอุปทาน ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ปริมาณเงินในความหมายกว้าง ดัชนีราคาผู้ผลิต ราคาน้ำมันดิบ และอัตราแลกเปลี่ยน โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้ข้อมูลอนุกรมเวลารายไตรมาส ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปี 2555 ถึงไตรมาสที่ 4 ปี 2565 รวม 40 ไตรมาส ตัวแปรอิสระ คือ ดัชนีราคาผู้บริโภค (CPI) ตัวแปรตามคือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ปริมาณเงินในความหมายกว้าง (M2) ดัชนีราคาผู้ผลิต (PPI) ราคาน้ำมันดิบ (OIL) และอัตราแลกเปลี่ยน (EX) สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นรายไตรมาสจากหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และกองดัชนีเศรษฐกิจการค้า สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า กระทรวงพาณิชย์ ทำการวิเคราะห์ผลข้อมูล โดยใช้แบบจำลอง Vector Autoregressive Regressive (VAR Model) ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่นำมาศึกษา ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ปริมาณเงินในความหมายกว้าง ราคาน้ำมันดิบ ดัชนีราคาผู้ผลิต และอัตราแลกเปลี่ยน มีความสัมพันธ์เชิงคู่ในระยะเวลาที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 และ 0.05 ปัจจัยที่ส่งผลต่อดัชนีราคาผู้บริโภคมากที่สุด คือ ปริมาณเงินในความหมายกว้าง รองลงมา ได้แก่ ดัชนีราคาผู้ผลิต ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ราคาน้ำมันดิบ ตามลำดับ โดยอัตราแลกเปลี่ยนเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อดัชนีราคาผู้บริโภค น้อยที่สุด

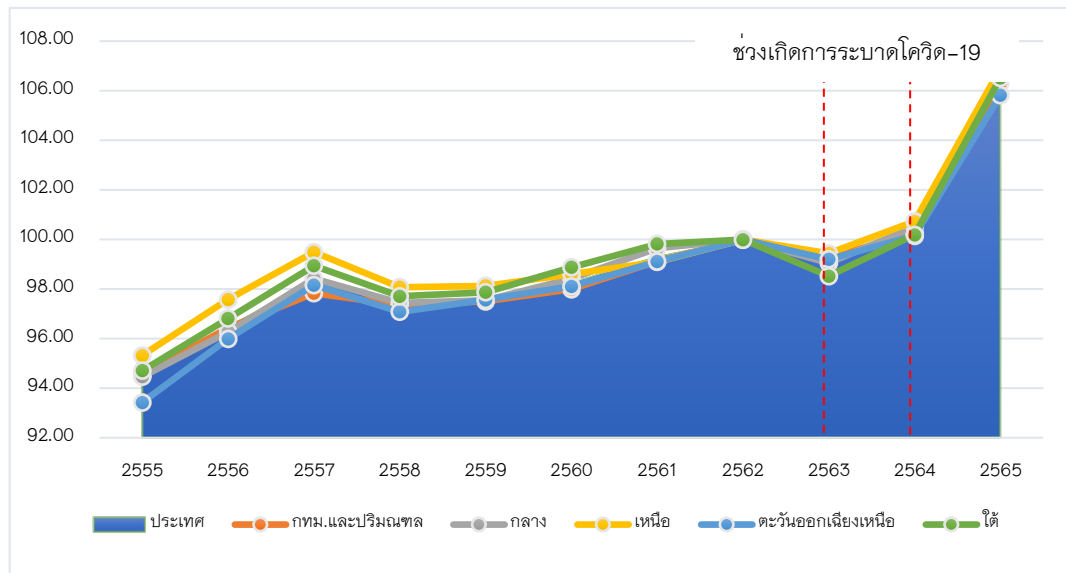
คำสำคัญ: ดัชนีราคา; ผู้บริโภค; เงินเฟ้อ

บทนำ

ค่าครองชีพเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในทุกระดับ หากรายได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายจะส่งผลกระทบต่อดำรงชีวิตและการพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านต่าง ๆ การมีคุณภาพชีวิตที่ดีต้องมีความสมดุลระหว่างรายได้และค่าใช้จ่าย แต่การเพิ่มขึ้นของราคาสินค้าและบริการ เช่น อาหาร ที่อยู่อาศัย ค่าน้ำมัน ค่ารักษาพยาบาล ทำให้ประชาชนมีภาระทางการเงินมากขึ้น หากรายได้ไม่เพิ่มขึ้นตามค่าครองชีพจะทำให้ไม่สามารถใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็นได้เพียงพอ และต้องปรับลดการใช้จ่ายในด้านต่าง ๆ เช่น อาหาร การศึกษา และการลงทุนในสุขภาพ ส่งผลให้คุณภาพชีวิตลดลง การจัดการปัญหาค่าครองชีพจึงมีความสำคัญในทุกระดับบุคคลและระดับสังคม การบริหารจัดการเรื่องค่าครองชีพอย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยลดภาระทางการเงินและเพิ่มคุณภาพชีวิตของประชาชนได้ การศึกษาตัวบ่งชี้ทางเศรษฐกิจ (Economic Indicator) ที่สะท้อนภาวะค่าครองชีพได้ดี คือ ดัชนีราคาผู้บริโภค (Consumer Price Index) ที่คำนวณจากการเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าและบริการที่ประชาชนใช้ชีวิตประจำวันมีทั้งสิ้น 7 หมวดสินค้า ได้แก่ 1) หมวดอาหารและเครื่องดื่ม 2) เครื่องนุ่งห่ม 3) เเคะสถาน 4) การตรวจรักษาและการบริการส่วนบุคคล 5) ยานพาหนะและบริการขนส่ง 6) การบันเทิง การอ่านและการศึกษา และ 7) ยาสูบและเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ (Bureau of Trade and Economic Indices, 2024)

ดัชนีราคาผู้บริโภค ในช่วงระยะเวลา 11 ปี ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปี 2555 ถึงไตรมาสที่ 4 ปี 2565 ปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น และมีการปรับตัวลงในปี 2558 เนื่องจากราคาน้ำมันขายปลีกภายในประเทศเฉลี่ยปรับตัวลดลงตามการลดลงของราคาน้ำมันในตลาดโลกและการลดลงของค่ากระแสไฟฟ้า หลังจากนั้นทยอยปรับตัวสูงขึ้นต่อเนื่อง และดัชนีราคาผู้บริโภคกลับมาปรับตัวลดลงอีกครั้งในปี 2563 – 2564 เนื่องจากการระบาดของโควิด-19 ที่เริ่มต้น

ในช่วงต้นปี 2563 โดยสถานการณ์ดังกล่าวมีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อเศรษฐกิจโลกและส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชน ทำให้เศรษฐกิจทั่วโลกชะลอตัว การใช้จ่ายใช้สอยของประชาชนหยุดชะงัก เนื่องจากการปิดประเทศและล็อกดาวน์เพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของเชื้อโรค ซึ่งจะเห็นได้ว่าทั้งดัชนีราคาผู้บริโภคชุดทั่วไปและดัชนีราคาผู้บริโภครายภาคปรับตัวลดลงสอดคล้องกัน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ดัชนีราคาผู้บริโภคชุดทั่วไปและดัชนีราคาผู้บริโภครายภาค

Figure 1 General Consumer Price Index and Consumer Price Index by region

From: General Consumer Price Index and Consumer Price Index by Region. (2023).

<https://index.tps.go.th/cpi/index-price-change-rate/5>

การที่ภาครัฐใช้ดัชนีราคาผู้บริโภค เป็นเครื่องมือในการติดตามภาวะเงินเฟ้อของประเทศ โดยจัดแบ่งระดับเงินเฟ้อออกเป็น 2 ระดับคือ เงินเฟ้ออย่างอ่อน (Mild Inflation) คือ ภาวะที่ระดับราคาสินค้าและบริการค่อย ๆ สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในเวลาอันยาวนาน ทำให้ผู้บริโภคไม่ค่อยเดือดร้อน ขณะเดียวกันก็จะช่วยให้ผู้ผลิตขยายการผลิต ทำให้การลงทุนสูงขึ้น มีการจ้างงานเพิ่มขึ้น ทำให้รายได้สูงขึ้น และเงินเฟ้ออย่างรุนแรง (Hyper Inflation) คือ การเพิ่มขึ้นของราคาสินค้าสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงราคาอย่างรุนแรงเช่นนี้ย่อมทำลายเศรษฐกิจโดยสิ้นเชิงเพราะสาเหตุที่ทำให้เกิดเงินเฟ้อชนิดนี้มาจากการเพิ่มขึ้นของปริมาณเงินอย่างมากจนเงินไม่สามารถทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน (Mankiw, 2009) อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 เป็นต้นมา ธนาคารแห่งประเทศไทย ดำเนินนโยบายการเงินแบบใช้กรอบเป้าหมายเงินเฟ้อแบบยืดหยุ่น (Flexible Inflation Targeting) เพื่อให้ระบบเศรษฐกิจมีเสถียรภาพด้านราคา (Bank of Thailand, 2023) ระดับอัตราเงินเฟ้ออยู่ในระดับต่ำไม่เกินร้อยละ 3 ไม่ผันผวนมาก

การใช้ดัชนีราคาผู้บริโภค (CPI) เป็นตัวชี้วัดสำคัญที่ส่งสัญญาณเกี่ยวกับค่าครองชีพและภาวะเศรษฐกิจเปรียบเสมือนปรอทที่บ่งชี้การเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าและบริการในชีวิตประจำวัน การติดตามและวิเคราะห์ดัชนีราคาผู้บริโภคจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการประเมินสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีปัจจัยกระทบทั้งด้านอุปสงค์และทางด้านอุปทาน หากทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อดัชนีราคาผู้บริโภคทำให้สามารถใช้ในการประเมินและคาดการณ์แนวโน้มค่าครองชีพ ทำให้รัฐบาลสามารถนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจเพื่อควบคุมอัตรา

เงินเพื่อ ประกอบด้วยนโยบายการจัดการด้านอุปสงค์ (Demand Management Policy) ได้แก่ นโยบายการเงิน (Monetary Policy) เช่น การปรับอัตราดอกเบี้ยนโยบาย นโยบายการคลัง (Fiscal Policy) เช่น การขึ้นอัตราภาษีสินค้าฟุ่มเฟือย นโยบายการจัดการด้านอุปทาน (Supply Management Policy) เช่น การพัฒนาทักษะของแรงงาน การลดอัตราภาษีวัตถุดิบ การประเมินความเป็นอยู่ของประชาชนได้อย่างแม่นยำมากขึ้น ยืนยันโดยงานวิจัยของ Venkadasalam (2015) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อดัชนีราคาผู้บริโภค ได้แก่ การส่งออกสินค้าและบริการ GDP การบริโภคสินค้าและบริการของครัวเรือน และข้อมูลปริมาณเงินในความหมายกว้าง มีผลกระทบต่อดัชนีราคาผู้บริโภคอย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chammasiri (2017) ที่พบว่า ตัวแปรที่มีผลต่อดัชนีราคาผู้บริโภค คือ ปริมาณเงินและดัชนีราคาอุปโภคบริโภคภาคเอกชน และมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ส่วนอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ดัชนีราคาตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและเงินสำรองระหว่างประเทศจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม

ด้วยเหตุดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาผลกระทบของปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีต่อดัชนีราคาผู้บริโภคในประเทศไทย เพื่อให้จะสามารถทราบถึงสถานการณ์ทางเศรษฐกิจเกี่ยวกับภาวะค่าครองชีพโดยทั่วไปของประชาชน เพื่อจะได้แก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการกำหนดนโยบายหรือมาตรการที่เหมาะสมเพื่อรับมือกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและแก้ไขปัญหาภาวะค่าครองชีพได้ รวมถึงการปรับปรุงนโยบายเศรษฐกิจมหภาคที่สอดคล้องกับบริบทและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสมและทันถ่วงที

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อดัชนีราคาผู้บริโภคในประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วย ตัวแปรด้านอุปสงค์และด้านอุปทาน ได้แก่ ผลผลิตมวลรวมในประเทศ ปริมาณเงินในความหมายกว้าง ราคาน้ำมันดิบ ดัชนีราคาผู้ผลิต และอัตราแลกเปลี่ยน

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ทำการทดสอบความนัยของข้อมูลและวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงคุณภาพระยะยาวเพื่อหาผลกระทบของปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อดัชนีราคาผู้บริโภคในประเทศไทย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ จากการศึกษาค้นคว้าที่มีผลต่อดัชนีราคาผู้บริโภคในประเทศไทย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ จากข้อมูลรายงานของหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ ธนาคารแห่งประเทศไทย (www.bot.or.th) สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (www.nesdc.go.th) และกองดัชนีเศรษฐกิจการค้า สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า กระทรวงพาณิชย์ (www.tpso.go.th) ในช่วงปี พ.ศ. 2555 – 2565

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ข้อมูลที่ใช้วิจัยเป็นข้อมูลทุติยภูมิรายไตรมาส ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปี 2555 ถึงไตรมาสที่ 4 ปี 2565 รวมระยะเวลา 11 ปี ค่าสังเกต (observation) 44 ค่าสังเกต

ขอบเขตด้านพื้นที่ ดำเนินการวิจัยดัชนีราคาสินค้า 7 หมวดสินค้า ได้แก่ 1) หมวดอาหารและเครื่องดื่ม 2) เครื่องนุ่งห่ม 3) เเคะสถาน 4) การตรวจรักษาและการบริการส่วนบุคคล 5) ยานพาหนะและบริการขนส่ง 6) การบันเทิง การอ่านและการศึกษา และ 7) ยาสูบและเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ครอบคลุมทั่วประเทศ

ขอบเขตด้านระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างเดือนมิถุนายน – ธันวาคม พ.ศ. 2566 รวม 6 เดือน

ทบทวนวรรณกรรม

แนวความคิดในการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภค (Consumer price index theory)

Pensut (2009) ได้อธิบายว่า รัฐบาลในทุกประเทศไม่ว่าจะเป็นการปกครองระบอบใดต้องสนใจในความเป็นอยู่และการครองชีพของประชาชน ด้วยการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภคเพื่อวัดระดับการครองชีพของประชากร ดัชนีราคาผู้บริโภคได้รับการพัฒนาจากหน่วยงานองค์กรระหว่างประเทศ อาทิ องค์การสหประชาชาติ (UN) องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาเศรษฐกิจ (OECD) กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ธนาคารโลก (WB) และองค์การการค้าโลก (WTO) โดย ILO เป็นองค์กรหลักที่ผลักดันการพัฒนาคู่มือการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภค

แนวคิดดัชนีค่าครองชีพ (Cost of living)

การวัดการเปลี่ยนแปลงในระดับราคาของตะกร้าสินค้าและบริการที่จำเป็นต่อการรักษามาตรฐานการครองชีพของประชาชนในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ ดัชนีนี้ช่วยให้สามารถเปรียบเทียบค่าครองชีพในพื้นที่หรือช่วงเวลาต่าง ๆ ได้ ตะกร้าสินค้าและบริการที่จำเป็นต่อการครองชีพ ได้แก่ อาหาร ที่พักพิง เสื้อผ้า การขนส่ง การดูแลสุขภาพ และการศึกษา ซึ่งตะกร้านี้อาจแตกต่างกันไปตามพื้นที่และระดับรายได้ ดัชนีค่าครองชีพเป็นเปรียบเทียบราคาของตะกร้าสินค้าและบริการในพื้นที่หรือช่วงเวลาที่แตกต่างกัน เพื่อดูว่าค่าครองชีพเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร อาจเปรียบเทียบค่าครองชีพระหว่างเมืองต่าง ๆ หรือเปรียบเทียบค่าครองชีพระหว่างปีหนึ่งต่าง ๆ โดยสินค้าและบริการแต่ละรายการในตะกร้าจะถูกถ่วงน้ำหนักตามความสำคัญและสัดส่วนการใช้จ่ายของครัวเรือน ดัชนีที่ได้จะบ่งบอกถึงการเปลี่ยนแปลงของค่าครองชีพ ซึ่งนิยมนำเสนอในรูปของร้อยละ (Percentage) เพื่อขจัดปัญหาหน่วยของข้อมูลออกไปทำให้สามารถเปรียบเทียบข้อมูลต่างหน่วยได้ เช่น ไข่ไก่นิยมใช้หน่วยเป็นโหล น้ำมันพืชนิยมใช้หน่วยเป็นลิตร สำหรับหน่วยเวลาที่ใช้คำนวณเลขดัชนีอาจเป็นเดือน ไตรมาส หรือปี การคำนวณเลขดัชนีต่าง ๆ มีแนวคิดและสูตรการคำนวณคล้ายคลึงกันคือใช้วิธีการของ Lapsers Price Index และวิธีการของ Paasche price index ต่างกันเพียงแต่เปลี่ยนสัญลักษณ์ของตัวแปรเท่านั้น (International Monetary Fund, 2020)

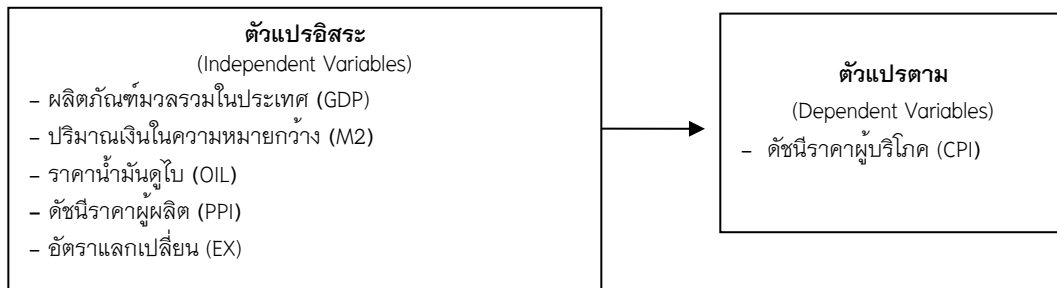
งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับดัชนีราคาผู้บริโภคที่ผ่านมา ได้ค้นพบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อดัชนีราคาผู้บริโภค สรุปได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปการทบทวนวรรณกรรม

Table 1 Literature Review

ปัจจัยที่มีอิทธิพล (Influencing factors)	เจ้าของผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Author)
ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP)	Chuenjit (2013), Venkadasalam (2015), and Rouangsang (2012)
ปริมาณเงินในความหมายกว้าง (M2)	Thanyasri (2015), and Venkadasalam (2015)
ราคาน้ำมันดิบ (OIL)	Karadag (2021), and Hongtippayachat (2015)
ดัชนีราคาผู้บริโภค (PPI)	Angrand and Irawan (2018)
อัตราแลกเปลี่ยน (EX)	Thanyasri (2015)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดงานวิจัย

Figure 2 Research Conceptual Framework

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เป็นการศึกษาเกี่ยวกับเครื่องชี้วัดภาวะการครองชีพในประเทศไทย ความเคลื่อนไหวของภาวะการครองชีพในภาพรวมและเปรียบเทียบระหว่างภาค

2. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) เป็นการศึกษาความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวเพื่อหาผลกระทบจากตัวแปรต่าง ๆ มีผลต่อดัชนีราคาผู้บริโภคในประเทศไทย โดยการสร้างแบบจำลองทางเศรษฐมิติ และการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรต่าง ๆ ด้วยแบบจำลอง Vector Autoregressive (VAR) ทดสอบความนิ่งของข้อมูล (Unit Root Test) โดยวิธี Augmented Dickey– Fuller Test (ADF– test) และคำนวณค่าทางสถิติ และหาความสัมพันธ์ของตัวแปรที่มีผลต่อดัชนีราคาผู้บริโภคด้วยวิธี Impulse Response Function และ Variance Decomposition

รูปแบบของสมการภายใต้แบบจำลอง Vector Autoregressive เป็นดังนี้

$$CPI = f(GDP, M2, OIL, PPI, EX)$$

โดยกำหนดให้

CPI	คือ	ดัชนีราคาผู้บริโภค (หน่วย: จุด)
GDP	คือ	ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (หน่วย: ล้านบาท)
M2	คือ	ปริมาณเงินในความหมายกว้าง (หน่วย: ล้านบาท)
OIL	คือ	ราคาน้ำมันดิบ (หน่วย: ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อบาร์เรล)
PPI	คือ	ดัชนีราคาผู้ผลิต (หน่วย: จุด)
EX	คือ	อัตราแลกเปลี่ยน (หน่วย: ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อบาท)

การดำเนินการวิจัยมีขั้นตอน ดังนี้

1. การทดสอบความนิ่งของข้อมูล (Unit Root Test) โดยวิธี Augmented Dickey– Fuller Test (ADF– test) เพื่อทำการทดสอบว่าตัวแปรต่าง ๆ มีความนิ่งหรือไม่มีเสถียรภาพ (Stationary) เนื่องจากหากข้อมูลไม่นิ่ง จะทำให้เกิดปัญหาการถดถอยที่ไม่แท้จริง (Spurious regression) เพื่อหลีกเลี่ยงข้อมูลที่มีค่าเฉลี่ยและ ค่าความแปรปรวนที่ไม่คงที่ในแต่ละเวลาที่แตกต่างกัน ซึ่งหากตัวแปรไม่มีอิทธิพลของเวลาเข้ามาเกี่ยวข้องจะทำให้การประมาณค่าตัวแปรในแบบจำลองไม่นิ่งและเกิดปัญหาความสัมพันธ์ที่ไม่จริงได้

2. การทดสอบและการเลือกช่วงเวลาความล่าช้า (Lag) ที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการทดสอบเพื่อหาความสัมพันธ์เชิงฤดูกาลระยะยาว เพื่อไม่ให้ต้องสูญเสียข้อมูล จนทำให้ข้อมูลขาดความน่าเชื่อถือ สำหรับเกณฑ์ในการพิจารณาความเหมาะสมของจำนวนความล่าช้าหรือ Lag ของแบบจำลองนี้ใช้วิธีดูค่าสถิติ แบบ Akaike Information (AIC) เพื่อเลือกความล่าช้าที่เหมาะสม

3. การทดสอบ Inverse Roots of AR Characteristic เพื่อทดสอบความน่าเชื่อถือของค่าสัมประสิทธิ์ในแบบจำลอง VAR หากค่าที่ได้มีค่าน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1 หรืออยู่ภายใน Unit Circle กล่าวได้ว่าแบบจำลองที่สร้างขึ้นตัวแปรที่ใช้มีเสถียรภาพ

4. การวิเคราะห์ Vector autoregressive (VAR) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ หากตัวแปรมีการเปลี่ยนแปลงจะส่งผลกระทบต่อตัวแปรอื่นอย่างไร เพื่อให้ได้คำตอบตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

5. การวิเคราะห์ Impulse Response Function (IRF) เพื่อวิเคราะห์หาความเคลื่อนไหวที่เป็นอนุกรมเวลาที่ตั้งไว้เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบเชิงพลวัตของการเปลี่ยนแปลงแบบเฉียบพลัน (Shock) ที่เกิดจากตัวแปรหนึ่งแล้วส่งผลไปยังตัวแปรหนึ่งซึ่งการวิเคราะห์นี้เป็นการช่วยเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายในการวางแผนในอนาคต

6. การวิเคราะห์โดยการแยกส่วนประกอบของความแปรปรวน (Variance Decomposition) เป็นการวิเคราะห์ทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยการแยกส่วนประกอบความแปรปรวน (Variance Decomposition) จากนั้นเปรียบเทียบสัดส่วนระหว่างส่วนที่ผันแปรอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของตัวเอง กับการเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลมาจากตัวแปรของตัวแปรอื่น

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อดัชนีราคาผู้บริโภคในประเทศไทย มีดังนี้

ผลการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา พบว่า ตัวแปรดัชนีราคาผู้บริโภค (CPI) มีค่าต่ำสุดร้อยละ 92.990 ค่าสูงสุตร้อยละ 107.89 และมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 98.884 ตัวแปรผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) มีค่าต่ำสุด 2,132,192.000 พันล้านเหรียญสหรัฐ ค่าสูงสุต 2,845,657.000 พันล้านเหรียญสหรัฐ และมีค่าเฉลี่ย 2,496,958.000 พันล้านเหรียญสหรัฐ ปริมาณเงินในความหมายกว้าง (M2) มีค่าต่ำสุด 13,795,351.000 พันล้านเหรียญสหรัฐ มีค่าสูงสุต 24,886,330.000 พันล้านเหรียญสหรัฐ และมีค่าเฉลี่ย 1,9069,937.000 พันล้านเหรียญสหรัฐ ตัวแปรดัชนีราคาผู้ผลิต (PPI) มีค่าต่ำสุดร้อยละ 96.367 มีค่าสูงสุตร้อยละ 105.533 ค่าเฉลี่ยร้อยละ 99.792 ตัวแปรราคาน้ำมันดิบ (OIL) มีค่าต่ำสุด 30.313 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล มีค่าสูงสุต 116.090 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล ค่าเฉลี่ย 72.501 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาร์เรล ตัวแปรอัตราแลกเปลี่ยน (EX) มีค่าต่ำสุด 29.804 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาทมีค่าสูงสุต 36.422 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาท และค่าเฉลี่ย 32.681 ดอลลาร์สหรัฐต่อบาท ดังตารางที่ 2

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร พบว่า มีตัวแปรที่มีความสัมพันธ์มากกว่า 0.8 จำนวน 1 คู่ตัวแปร ซึ่งมีความหมายว่า ตัวแปรอิสระมีระดับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสูง และอยู่ในช่วง $r < 0.20$ จำนวน 8 คู่ มีความหมายว่า ตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีระดับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่ำมาก และอยู่ระหว่าง $0.21 < r \leq 0.70$ จำนวน 6 คู่ ซึ่งหมายถึงว่า ตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปานกลาง ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 2 สถิติเชิงพรรณนาของตัวแปรตาม และตัวแปรอิสระ

Table 2 Descriptive statistics of dependent variables and independent variables

ตัวแปร (Variables)	Min	Max	Mean
ตัวแปรตาม (Dependent Variables)			
ดัชนีราคาผู้บริโภค (CPI)	92.990	107.89	98.884
ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)			
ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP)	2,132,192.000	2,845,657.000	2,496,958.000
ปริมาณเงินในความหมายกว้าง (M2)	13,795,351.000	24,886,330.000	1,9069,937.000
ดัชนีราคาผู้ผลิต (PPI)	96.367	105.533	99.792
ราคาน้ำมันดิบ (OIL)	30.313	116.090	72.501
อัตราแลกเปลี่ยน (EX)	29.804	36.422	32.681

ตารางที่ 3 ตารางค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปร

Table 3 Correlation coefficient of variables

ตัวแปร (Variables)	CPI	GDP	M2	PPI	OIL	EX
ดัชนีราคาผู้บริโภค (CPI)	1.000					
ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP)	0.592	1.000				
ปริมาณเงินในความหมายกว้าง (M2)	0.848	0.705	1.000			
ดัชนีราคาผู้ผลิต (PPI)	-0.008	-0.379	-0.313	1.000		
ราคาน้ำมันดิบ (OIL)	0.370	-0.053	0.031	0.222	1.000	
อัตราแลกเปลี่ยน (EX)	0.389	0.089	0.200	-0.320	0.306	1.000

ผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่ง เป็นการวิเคราะห์หาความนิ่งหรือความมีเสถียรภาพของตัวแปร ส่วนที่สอง เป็นการวิเคราะห์ความล่าช้าที่เหมาะสมและทดสอบเสถียรภาพของค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรในแบบจำลอง VAR และส่วนที่สาม เป็นการวิเคราะห์ตัวแปรแบบแยกส่วนและวิเคราะห์เชิงพลวัตหาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงแบบฉับพลัน ผลการวิจัยเป็นดังนี้

ส่วนที่ 1 การทดสอบ Unit Root Test โดยวิธี Augmented Dickey – Fuller Test (ADF – Test) เพื่อทดสอบความนิ่งหรือความมีเสถียรภาพของตัวแปรทั้ง 6 ตัว พบว่า ทุกตัวแปรมีความไม่นิ่งที่ระดับ level จึงทำการทดสอบที่ระดับ 1st Different และที่ระดับ 2nd Different พบว่า ดัชนีราคาผู้บริโภค (CPI) ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) น้ำมันดิบ (OIL) ดัชนีราคาผู้ผลิต (PPI) และอัตราแลกเปลี่ยน (EX) มีความนิ่งที่ระดับ 1st Different มีค่า P-value น้อยกว่าค่านัยสำคัญระดับ 1% 5% 10% สำหรับปริมาณเงินในความหมายกว้าง (M2) มีความนิ่งที่ระดับ 2nd Different ในรูปแบบที่ไม่มีทั้งค่าคงที่และแนวโน้มเวลา แสดงว่าข้อมูลมีความนิ่ง ไม่มี Unit root มี Order of Integration เท่ากับ 1 หรือ I(1) และ 2 I(2) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบความนิ่งของข้อมูล

Table 4 Results of panel unit root test

Variables	Lag Length	Level	
		ADF Test	P- value
Δ CPI	1	-5.0837	0.0001***
Δ GDP	1	-2.8716	0.0584**
Δ M2	2	-8.1985	0.0000***
Δ OIL	1	-4.7934	0.0003***
Δ PPI	1	-6.1322	0.0000***
Δ EX	1	-5.0216	0.0002***

หมายเหตุ: ***, **, * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01, 0.05 และ 0.1 ตามลำดับ (***, **, * mean statistical significance at the 0.01, 0.05, and 0.1 levels, respectively)

ส่วนที่ 2 การทดสอบ Optimal Lag Length โดย วิธี Akaike Information (AIC)

ผลการทดสอบและการเลือกช่วงเวลาความล่าช้า (Lag) ที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการทดสอบเพื่อหาความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว เพื่อไม่ให้ต้องสูญเสียข้อมูล จนทำให้ข้อมูลขาดความน่าเชื่อถือ สำหรับแบบจำลอง VAR มีเกณฑ์ในการพิจารณาความเหมาะสมของจำนวนความล่าช้าหรือ Lag ของแบบจำลองโดยในการศึกษานี้พบว่า ค่า Akaike Information (AIC) มีค่าต่ำที่สุด เท่ากับ 5 จึงเป็นแบบจำลองที่เหมาะสมที่สุด ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การเลือก Lag Length ที่เหมาะสม

Table 5 Lag Length test

Lag	AIC	HQC	SIC
0	69.137710	69.39894	69.22980
1	69.20366	71.03227	69.84833
2	66.82830	70.22429	68.02555
3	66.16519	71.12856	67.91501
4	63.52043	70.05118	65.82282
5	51.89800*	59.99612*	54.75297*

ที่มา: จากการประมวลผล

หมายเหตุ * Lag Length น้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ Vector Autoregression (VAR) การวิเคราะห์ Impulse Response Function (IRF) และการวิเคราะห์โดยการแยกส่วนประกอบของความแปรปรวน (Variance Decomposition)

ผลการวิเคราะห์แสดงเป็นสมการ VAR ดังนี้

$$\text{CPI} = 0.604777 - 2.566331 \text{ DCPI} (-1) + 0.0000155 \text{ DGDP} (-1) + 0.00000338 \text{ DM2}(-2) + 0.116535 \text{ DOIL} (-1) + 0.578956 \text{ D PPI} (-2) - 0.52263 \text{ D PPI} (-4) + 0.720198 \text{ D (EX} (-1) + 0.618527 \text{ DEX} (-2)$$

การแปลงผลเป็นดังนี้ ดัชนีราคาผู้บริโภค ใน 1 ไตรมาสที่ผ่านมาส่งผลต่อดัชนีราคาผู้บริโภคในช่วงเวลาปัจจุบันในทิศทางตรงกันข้ามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ซึ่งสรุปได้ว่าการเปลี่ยนแปลงของดัชนีราคาผู้บริโภคจากช่วงเวลาก่อนหน้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้การเปลี่ยนแปลงของดัชนีราคาผู้บริโภคในปัจจุบันลดลงร้อยละ 2.5663

ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศใน 1 ไตรมาสที่ผ่านมาส่งผลต่อดัชนีราคาผู้บริโภคในช่วงเวลาปัจจุบันในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งสรุปได้ว่าการเปลี่ยนแปลงของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศจากช่วงเวลาก่อนหน้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้การเปลี่ยนแปลงของดัชนีราคาผู้บริโภคในประเทศในปัจจุบันเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.0000155

ปริมาณเงินในความหมายกว้างใน 2 ไตรมาสที่ผ่านมาส่งผลต่อดัชนีราคาผู้บริโภคในช่วงเวลาปัจจุบันในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ซึ่งสรุปได้ว่าการเปลี่ยนแปลงของปริมาณเงินในความหมายกว้างจากช่วงเวลาก่อนหน้า เพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้การเปลี่ยนแปลงของดัชนีราคาผู้บริโภคในปัจจุบันเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.00000338

ราคาน้ำมันดิบใน 1 ไตรมาสที่ผ่านมาส่งผลต่อดัชนีราคาผู้บริโภคในช่วงเวลาปัจจุบันในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ซึ่งสรุปได้ว่าการเปลี่ยนแปลงของราคาน้ำมันดิบจากช่วงเวลาก่อนหน้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้การเปลี่ยนแปลงของดัชนีราคาผู้บริโภคในประเทศปัจจุบันเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.1165

ดัชนีราคาผู้ผลิตใน 2 ไตรมาสที่ผ่านมาส่งผลต่อดัชนีราคาผู้บริโภคในช่วงเวลาปัจจุบันในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งสรุปได้ว่าการเปลี่ยนแปลงของดัชนีราคาผู้ผลิตใน 2 ไตรมาสก่อนหน้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้การเปลี่ยนแปลงของดัชนีราคาผู้บริโภคในประเทศปัจจุบันเพิ่มขึ้น 0.5789 และดัชนีราคาผู้ผลิตใน 4 ไตรมาสที่ผ่านมาส่งผลต่อดัชนีราคาผู้บริโภคในช่วงเวลาปัจจุบันในทิศทางตรงกันข้ามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ซึ่งสรุปได้ว่าการเปลี่ยนแปลงของดัชนีราคาผู้ผลิตใน 4 ไตรมาสก่อนหน้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้การเปลี่ยนแปลงของดัชนีราคาผู้บริโภคในประเทศปัจจุบันลดลง ร้อยละ 0.5789

อัตราแลกเปลี่ยนใน 1 ไตรมาสที่ผ่านมาส่งผลต่อดัชนีราคาผู้บริโภคในช่วงเวลาปัจจุบันในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ซึ่งสรุปได้ว่าการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนใน 1 ไตรมาสก่อนหน้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้การเปลี่ยนแปลงของดัชนีราคาผู้บริโภคในประเทศปัจจุบันเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.7201

อัตราแลกเปลี่ยนใน 2 ไตรมาสที่ผ่านมาส่งผลต่อดัชนีราคาผู้บริโภคในช่วงเวลาปัจจุบันในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งสรุปได้ว่าการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนใน 2 ไตรมาสก่อนหน้าเพิ่มขึ้น ร้อยละ 1 จะทำให้การเปลี่ยนแปลงของดัชนีราคาผู้บริโภคในประเทศปัจจุบันเพิ่มขึ้น ร้อยละ 0.6185

ผลการวิเคราะห์ผลการทดสอบแรงกระตุ้นและการตอบสนอง (Impulse Responses Analysis) ระหว่างตัวแปรดัชนีราคาผู้บริโภค (CPI) ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ปริมาณเงินในความหมายกว้าง (M2) ราคาน้ำมันดิบ (OIL) ดัชนีราคาผู้ผลิต (PPI) และ อัตราแลกเปลี่ยน (EX) เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน (Shock) เกิดขึ้นดังภาพที่ 4 พบว่า

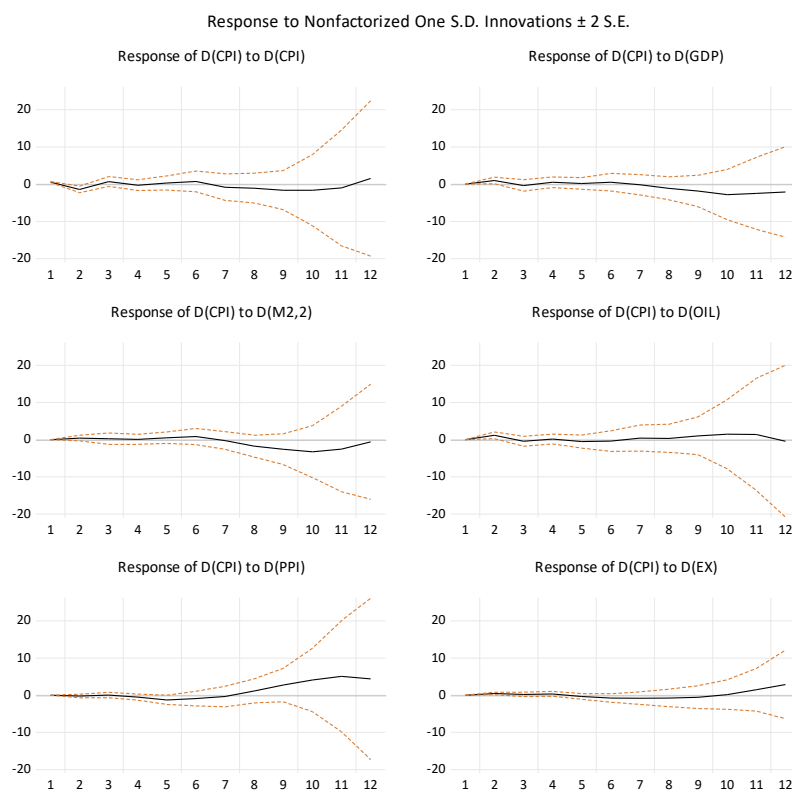
เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน (Shock) ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเกิดขึ้น จะส่งผลกระทบต่อดัชนีราคาผู้บริโภค จะมีการปรับลดลงในไตรมาสที่ 7 และเริ่มปรับตัวเข้าสู่จุดดุลยภาพในไตรมาสที่ 12

เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน (Shock) ของปริมาณเงินในความหมายกว้างเกิดขึ้น จะส่งผลกระทบต่อดัชนีราคาผู้บริโภค จะปรับตัวสูงขึ้นเล็กน้อยในไตรมาสที่ 5 และเริ่มปรับตัวลดลงในไตรมาสที่ 7 และจะกลับเข้าสู่ดุลยภาพในไตรมาสที่ 12

เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน (Shock) ของราคาน้ำมันดิบเกิดขึ้น จะส่งผลกระทบต่อดัชนีราคาผู้บริโภค จะปรับตัวลดลงเล็กน้อยในไตรมาสที่ 2 และมีปรับเข้าสู่ดุลยภาพหลังจากไตรมาสที่ 3 เป็นต้นไป ซึ่งใช้เวลาในการปรับตัวไม่มากนัก หลังจากนั้นปรับตัวสูงขึ้นสลับลดลง ตามความผันผวนของราคาน้ำมันและกลับเข้าสู่ดุลยภาพอีกครั้งในไตรมาสที่ 12

เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน (Shock) ของดัชนีราคาผู้ผลิตเกิดขึ้น จะส่งผลกระทบต่อดัชนีราคาผู้บริโภค จะมีการปรับตัวลดลงเล็กน้อยในช่วงไตรมาสที่ 4 และปรับสูงขึ้นต่อเนื่องจนถึงไตรมาสที่ 7 จากนั้นปรับตัวสูงขึ้นอีกครั้งในไตรมาสที่ 8 เป็นต้นไป

เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน (Shock) ของอัตราแลกเปลี่ยนเกิดขึ้น จะส่งผลกระทบต่อดัชนีราคาผู้บริโภค จะมีการปรับตัวลดลงเล็กน้อยในช่วงไตรมาสที่ 4 ต่อเนื่องจนถึงไตรมาสที่ 10 และกลับมาสูงขึ้นอีกครั้งตั้งแต่ในไตรมาสที่ 12 เป็นต้นไป

ภาพที่ 3 การทดสอบแรงกระตุ้นและการตอบสนอง

Figure 3 Impulse Responses Analysis Test

ผลการวิเคราะห์โดยการแยกส่วนประกอบของความแปรปรวนเป็นการทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยการแยกส่วนประกอบความแปรปรวน (Variance Decomposition) จากนั้นเปรียบเทียบสัดส่วนระหว่างส่วนที่ผันแปรอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของตัวเอง กับการเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลมาจากตัวแปรของตัวแปรอื่น

ดังตารางที่ 6 พบว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ สามารถอธิบายการผันแปรของดัชนีราคาผู้บริโภคได้ มากที่สุดถึงร้อยละ 18.21 ในไตรมาสที่ 7 ปริมาณเงินในความหมายกว้างสามารถอธิบายการผันแปรของดัชนีราคาผู้บริโภค มากที่สุดถึงร้อยละ 63.95 ในไตรมาสที่ 21 ราคาน้ำมันดิบสามารถอธิบายการผันแปรของดัชนีราคาผู้บริโภค มากที่สุดถึงร้อยละ 16.86 ในไตรมาสที่ 3 ดัชนีราคาผู้ผลิตสามารถอธิบายการผันแปรของดัชนีราคาผู้บริโภค มากที่สุดถึงร้อยละ 28.44 ในไตรมาสที่ 4 ส่วนอัตราแลกเปลี่ยนสามารถอธิบายการผันแปรของดัชนีราคาผู้บริโภคได้ มากที่สุดถึงร้อยละ 0.008 ในไตรมาสที่ 4

ตารางที่ 6 ผลการประมาณค่า Variance Decomposition ของดัชนีราคาผู้บริโภค

Table 6 Results of Variance Decomposition.

Period	S.E.	D(CPI)	D(GDP)	D(M2)	D(OIL)	D(PPI)	D(EX)
1	0.548567	100.0000	0.000000	0.000000	0.000000	0.000000	0.000000
2	0.920908	67.41864	0.406143	0.038861	13.91111	18.21700	0.008244
3	1.005167	58.22123	0.401192	8.325096	16.86504	16.17905	0.008386
4	1.200176	41.83676	4.053330	12.85282	12.36368	28.88466	0.008749
5	1.746586	24.30706	7.132309	37.43726	7.547059	23.57103	0.005279
6	2.198166	33.39749	8.108829	36.58827	6.847851	15.05007	0.007490
7	2.432030	27.80482	18.21960	31.04744	9.610356	13.30798	0.009800
8	3.151876	16.95293	12.01683	45.38321	5.746201	19.89313	0.007707
9	4.836303	10.22701	5.324862	57.93538	2.565823	23.94322	0.003704
10	6.888292	10.62773	2.643850	61.83173	1.948561	22.94629	0.001843
11	8.722475	15.34094	2.970506	58.07683	3.213083	20.39657	0.002072
12	9.896193	21.40955	6.719142	47.98402	7.123984	16.75889	0.004409
13	11.14597	18.80900	10.44164	44.74396	10.00244	15.99555	0.007413
14	16.70661	9.251312	7.843432	56.82072	5.338542	20.74111	0.004887
15	27.56346	10.07454	3.055028	63.37282	2.070923	21.42486	0.001828
16	39.53632	14.19235	1.831908	60.97162	2.584890	20.41803	0.001195
17	47.77177	18.95772	3.188091	54.62210	5.217518	18.01225	0.002315
18	51.84442	21.60386	7.373284	46.37747	9.333291	15.30679	0.005311
19	65.03349	13.77885	9.351577	50.97338	8.598728	17.29126	0.006213
20	104.4045	8.424081	4.752734	62.36040	3.440115	21.01970	0.002969
21	162.4129	10.99031	1.964970	63.95310	1.890671	21.19971	0.001241
22	216.9700	16.00830	1.846204	59.58831	3.164212	19.39156	0.001411
23	248.6105	21.16819	4.523797	51.18214	6.700250	16.42221	0.003423
24	275.2708	20.06802	9.272641	45.53324	10.21768	14.90191	0.006502

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อดัชนีราคาผู้บริโภคในประเทศไทย พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว ซึ่งหมายถึงตัวแปรมีความเชื่อมโยงกัน โดยตัวแปรผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อดัชนีราคาผู้บริโภค โดยผลในระยะสั้นทำให้ดัชนีราคาผู้บริโภค เพิ่มขึ้นเนื่องจากการเพิ่มขึ้นของอุปสงค์ในตลาด ส่วนในระยะยาวหากเศรษฐกิจในประเทศมีการขยายตัว ส่งผลให้ปริมาณการบริโภค การลงทุนภาคเอกชน รวมไปถึงการส่งออกเพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้ดัชนีราคาผู้บริโภคปรับสูงขึ้น ทั้งนี้หากเศรษฐกิจขยายตัวมากเกินไป รัฐบาลจะใช้เครื่องมือผ่านการดำเนินนโยบายการคลัง ลดค่าใช้จ่ายหรือมาตรการ

ทางภาษี ช่วยชะลอการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะส่งผลให้ปริมาณอุปสงค์มวลรวม และจะส่งผลให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศที่แท้จริง (Real GDP) ปรับลดลงด้วย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Rouangsang (2012) ที่พบว่า อัตราเงินเฟ้อเป็นต้นเหตุของอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจก็เป็นต้นเหตุของภาวะเงินเฟ้อ

ปริมาณเงินในความหมายกว้าง เป็นปัจจัยที่มีผลต่อดัชนีราคาผู้บริโภคสอดคล้องกับทฤษฎีของ มิลตัน ฟรีดแมน ที่กล่าวว่า ปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจมีปัจจัยต่ออิทธิพลต่อการเกิดเงินเฟ้อ ซึ่งอัตราเงินเฟ้อเป็นการเปลี่ยนแปลงของดัชนีราคาผู้บริโภค และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Venkadasalam (2015) ที่พบว่าในระยะยาว ปริมาณเงินอย่างกว้าง การส่งออกสินค้าและบริการ รายได้ประชาชาติและค่าใช้จ่ายในการบริโภคสินค้าขั้นสุดท้ายของภาคครัวเรือน ในประเทศมาเลเซียมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับดัชนีราคาผู้บริโภค รวมถึงงานวิจัยของ Thanyasri (2015) ที่พบว่า ตัวแปรที่มีผลต่อดัชนีราคาผู้บริโภค คือปริมาณเงินและดัชนีราคาอุปโภคบริโภคภาคเอกชน

อัตราแลกเปลี่ยน มีผลกระทบสำคัญต่อดัชนีราคาผู้บริโภค เพราะการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนสามารถส่งผลกระทบโดยตรงต่อราคาสินค้านำเข้าและส่งออก หากอัตราแลกเปลี่ยนอ่อนค่าจะส่งผลให้ต้นทุนการนำเข้าสินค้าสูงขึ้น ผู้ประกอบสามารถผลักภาระต้นทุนไปยังผู้บริโภคได้ โดยจะทำให้ภาวะราคาสินค้าปรับสูงขึ้นตามต้นทุนที่สูงขึ้น

ปัจจัยทางด้านอุปทาน ราคาน้ำมันดิบน้ำมันดิบเป็นปัจจัยที่มีผลต่อดัชนีราคาผู้บริโภคในระยะสั้น เนื่องจากน้ำมันดิบเป็นปัจจัยด้านต้นทุนน้ำมันเป็นต้นทุนหลักในการขนส่ง การผลิตสินค้าต่าง ๆ ต้นทุนที่เพิ่มขึ้นจะทำให้ราคาสินค้าเพิ่มขึ้น จนนำไปสู่การปรับขึ้นของราคาสินค้าและบริการ ส่งผลให้ดัชนีราคาผู้บริโภคซึ่งเป็นตัวชี้วัดค่าครองชีพปรับสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Karadag (2021) ที่พบว่า ราคาน้ำมันที่สูงขึ้นทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น เป็นผลของทำให้ดัชนีราคาผู้บริโภคในช่วงเวลาไตรมาส 1 ปี 2010 – ไตรมาส 4 ปี 2020 เพิ่มขึ้นและ Hongtippayachat (2015) ที่พบว่า น้ำมันดิบในตลาดโลกที่ส่งผลต่ออัตราเงินเฟ้อ

ในส่วนของดัชนีราคาผู้ผลิต มีผลต่อดัชนีราคาผู้บริโภคในระยะสั้น โดยเนื่องจากดัชนีราคาผู้ผลิตเป็นเหมือนเส้นทางต้นน้ำของดัชนีราคาผู้บริโภค ต้นทุนการผลิตของสินค้าสูงขึ้น ผู้ผลิตมักจะส่งผ่านต้นทุนที่สูงขึ้นนี้ไปยังผู้บริโภคในรูปของราคาสินค้าที่สูงขึ้น ส่งผลต่อเนื่องให้ดัชนีราคาผู้บริโภคเพิ่มขึ้นตามไปด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Anggraeni and Irawan (2018) ที่พบว่า ดัชนีราคาผู้ผลิต (PPI) และดัชนีราคาผู้บริโภค (CPI) มีความเป็นเหตุเป็นผล การเปลี่ยนแปลงของดัชนีราคาผู้ผลิตส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อดัชนีราคาผู้บริโภคในบางกลุ่มสินค้า

สรุปผล

จากการวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อดัชนีราคาผู้บริโภคในประเทศไทย พบว่า ปริมาณเงินในความหมายกว้าง เป็นปัจจัยที่มีผลต่อดัชนีราคาผู้บริโภคมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ดัชนีราคาผู้ผลิต ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ราคาน้ำมันดิบ ตามลำดับ โดยอัตราแลกเปลี่ยนเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อดัชนีราคาผู้บริโภคน้อยที่สุด แต่เนื่องจากยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจจะส่งผลกระทบต่อดัชนีราคาผู้บริโภคในประเทศไทยได้ เช่น สภาวะเศรษฐกิจที่ไม่แน่นอน และสถานการณ์ภัยทางธรรมชาติต่าง ๆ มาตรการช่วยเหลือของภาครัฐ เป็นต้น ดังนั้น การศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อดัชนีราคาผู้บริโภคโดยคำนึงครอบคลุมถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่ครบถ้วนก็จะทำให้สามารถกำหนดนโยบายหรือออกมาตรการที่สอดคล้องกับสถานการณ์เศรษฐกิจในปัจจุบันได้อย่างทันถ่วงที

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ธนาคารแห่งประเทศไทย ควรดำเนินการในการติดตามและควบคุมปริมาณการแผ้วถางและปรับปรุงนโยบายดอกเบี้ยเพื่อควบคุมการหมุนเวียนของเงินในระบบเศรษฐกิจอย่างเหมาะสม
2. กระทรวงพลังงาน ควรร่วมมือกันในการบริหารจัดการด้านพลังงาน พัฒนาพลังงานทดแทนสนับสนุนการใช้พลังงานทดแทนเพื่อลดนำเข้าพลังงาน
3. กระทรวงพาณิชย์ และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ควรมีการส่งเสริมการแข่งขันทางการค้าที่เป็นธรรม มีการสนับสนุนการผลิตภายในประเทศและพัฒนาภาคเกษตรส่งเสริมการเกษตรที่ยั่งยืนและพยายามลดต้นทุนในการผลิตผ่านการสนับสนุนเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการผลิต
4. กระทรวงการคลัง ควรมีการทบทวนและปรับปรุงมาตรการทางการคลัง พิจารณาเพิ่มการใช้จ่ายภาครัฐในโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อกระตุ้นให้เกิดการจ้างงานและเพิ่มกำลังซื้อในประเทศ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับการศึกษาค้างต่อไปควรศึกษาหาปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงของดัชนีราคาผู้บริโภค ในระดับที่กว้างขึ้น เช่น การศึกษาปัจจัยเกี่ยวกับเศรษฐกิจระหว่างเปรียบเทียบตัวแปรที่มีผลกระทบต่อดัชนีราคาผู้บริโภค เชิงพื้นที่เชิงภูมิภาค หรือศึกษาปัจจัยผลกระทบต่อเปรียบเทียบดัชนีราคาผู้บริโภคต่างประเทศ ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์และทำให้ได้ข้อสังเกต ที่ทำให้น่าสนใจมากยิ่งขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาค้างนี้ ทำให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับปัจจัยทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีผลต่อดัชนีราคาผู้บริโภค โดยพบการเชื่อมโยงระหว่างดัชนีราคาผู้ผลิตและดัชนีราคาผู้บริโภค ที่พบว่าการเปลี่ยนแปลงของดัชนีราคาผู้ผลิตส่งผ่านไปยังราคาสินค้าขั้นสุดท้ายที่ผู้บริโภคต้องจ่าย หากดัชนีราคาผู้ผลิตปรับสูงขึ้น แสดงว่าต้นทุนของผู้ผลิตเพิ่มขึ้นส่งผลให้ราคาสินค้าขายปลีกสูงขึ้นส่งผลให้ดัชนีราคาผู้บริโภคปรับเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน โดยดัชนีราคาผู้ผลิตสามารถใช้เป็นตัวชี้วัดล่วงหน้าของการเปลี่ยนแปลงดัชนีราคาผู้บริโภคได้ นอกจากนี้งานวิจัยนี้ได้ทำการศึกษาช่วงสถานการณ์ที่ไม่ปกติ เช่น การแพร่ระบาดของโรค และความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์ ซึ่งมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลกและประเทศไทย ส่งผลต่อต้นทุนการผลิตและการขนส่ง ซึ่งทำให้เกิดความผันผวนของราคาสินค้า งานวิจัยนี้จึงช่วยเพิ่มความเข้าใจในการวิเคราะห์ดัชนีราคาผู้บริโภคในช่วงเวลาที่เกิดความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจ

References

- Anggraeni, D., & Irawan, T. (2018). Causality Analysis of Producer Price Index (PPI) and Consumer Price Index (CPI) in Indonesia. *Jurnal Ekonomi dan Kebijakan Pembangunan*, 7(1), 60–77.
<https://doi.org/10.29244/jekp.7.1.2018.60-77>
- Bank of Thailand. (2023, December 20). *Monetary policy target*. Bank of Thailand.
<https://www.bot.or.th/en/our-roles/monetary-policy.html>

- Bureau of Trade and Economic Indices. (2023, September 19). *General Consumer Price Index and Consumer Price Index by region*. <https://index.tpso.go.th/cpi/statement>
- Bureau of Trade and Economic Indices. (2024, October 7). *Consumer price index/statement*. <https://index.tpso.go.th/cpi/statement>
- Chammasiri, J. (2017). *A study on the market structure of the pharmaceutical industry and the relationship with the consumer price index*[Master's thesis, Ramkhamhaeng University].
- Chuenjit, A. (2013). *A study of relationships between property price indices and important economic factors from the Year 1992 to 2012*[Master's thesis, Chiang Mai University].
- Hongtippayachat, S. (2015). *The impact of economic factors on the inflation rate of countries in the ASEAN economic community: A case study of Indonesia, Malaysia, Philippines, Singapore and Thailand*[Master's thesis, Ramkhamhaeng University].
- International Monetary Fund. (2020). *Consumer price index manual: Concepts and methods*. <https://doi.org/10.5089/9781484354841.069>
- International Monetary Fund. (2004). *Producer price index manual: Theory and practice*. <https://www.imf.org/en/Publications/Manuals-Guides/Issues/2016/12/30/Producer-Price-Index-Manual-Theory-and-Practice-16966>
- Karadag, H. (2021). The relationship between industrial production index, oil prices and consumer price index in the Turkish economy. *Journal of Economic Policy Researches*, 8(2), 211–223. DOI:10.26650/JEPR913986
- Mankiw, N. G. (2012). *Macroeconomics* (8th ed.). Worth Publishers.
- Pensut, P. (2009). *Report on research and development results for the development of the Thailand Consumer Price Index, Phase 1*. <https://kb.hsri.or.th/dspace/handle/11228/1697?locale=th>
- Rouangsang, P. (2012). *Relationship between inflation rate and economic growth rate of South-East Asian countries*[Master's Thesis, Chiangmai University].
- Thanyasri, T. (2015). *The equilibrium relationship between consumer price index and Thai's macroeconomic variables*[Master's Thesis, Sukhothai Thammathirat University].
- Venkadasalam, S. (2015). The determinant of consumer price index in Malaysia. *Journal of Business Economics and Management*, 3(12), 1115–1119. DOI:10.7763/JOEBM.2015.V3.344